

VZDUCH

- různorodá směs látek plyných, kapalných, pevných (pevné částice se ze vzduchu odstraňují např. pomocí filtrů). Čistá vzduch je směs stejnorodá.

Atmosféra – vzdušný obal Země (do 560 km)

Rozdělení atmosféry:

- 1) troposféra - 8 – 15 km
- 2) stratosféra -15 – 50 km
  - v této vrstvě létají letadla
  - ve výšce 25 km je ozonová vrstva (-45°C)
- 3) mezosféra - 50 – 85 km
- 4) termosféra - nad 85 km

Složení vzduchu: 21 % - kyslík (nutný k dýchání, k hoření)
78 % - dusíku
1 % - vzácné plyny (helium, neon, argon, krypton, xenon)
oxid uhličitý CO_2
vodní páry
částičky prachu, mikroorganismy

Vlastnosti vzduchu

- stlačitelný a rozpínavý
- teplejší vzduch má menší hustotu jak vzduch chladnější
- má určitou hmotnost (nafouknutý a nenafouknutý balóněk)
- při teplotě -200°C a vysokém tlaku lze vzduch zkapalnit v bezbarvou tekutinu
- s nadmořskou výškou klesá teplota a tlak vzduchu

Zkapalněný vzduch

- získává se několikanásobným stlačováním vzduchu a jeho následným ochlazením.

Destilací zkapalněného vzduchu se získává:

- kyslík – dýchací přístroje, řezání a sváření kovů, v raketové technice - modrý pruh
- dusík = inertní plyn, nepodporuje hoření, ochranná atmosféra při skladování a přepravě ropných produktů, chladicí látka k zmrazení potravin v mrazících, k výrobě dalších látek – amoniak, kyselina dusičná – zelený pruh
- vzácné plyny – helium – plnění balónů, neon, radon – plnění neonových trubic, krypton, xenon – světelné majáky, argon – ochranná atmosféra žárovek.

Využití vzduchu

- dýchání
- stlačený vzduch – pneumatické stroje a zřízení (pneumatické kladivo)
  - nafukování pneumatik, člunů, míčů, hraček
  - při potápění a práce pod vodou, obvykle do maximální hloubky 40 m
  - potrubní pošta
- pohyb bezmotorových letadel, hladinové lodě,...

Zdroje znečištění ovzduší

1. Skleníkový efekt

Skleníkový efekt je proces, při kterém atmosféra způsobuje ohřívání planety tím, že snadno propouští sluneční záření, ale tepelné záření.

Skleníkové plyny: oxid uhličitý, methan, oxid dusný, ozon, vodní pára

Globální oteplování je vědecká hypotéza, podle níž dochází od poloviny 20. století ke zvýšení průměrné teploty nízkých vrstev zemské atmosféry a oceánů. Většina tohoto nárůstu je pak způsobena posílením přirozeného skleníkového efektu v důsledku zvýšení koncentrací oxidu uhličitého a některých dalších plynů.

2. Ozonová vrstva

- chrání před škodlivými UV paprsky, je ve výšce 25-35 km. Narušením ozonové vrstvy vzniká ozonová díra.

Co narušuje ozonovou vrstvu?

- sloučeniny chloru (freony), odpadové plyny

Co způsobuje dopad nebezpečných UV paprsků na zemský povrch?

- rakovina kůže, ekzémy, šedý zákal, pálení očí, ničí zemědělskou úrodu, atd.

3. Kyselé deště

- vzniká spalováním fosilních paliv (oxid siřičitý), ty reagují v ovzduší s vodou a dopadají na zemský povrch v podobě kyselých dešťů – poškozují stavby, hubí rostliny, ...

4. Smog

- zdraví škodlivá směs mlhy, prachu, kouřových zplodin – špatné rozptylové podmínky. Zhoubně působí na lidský organismus.

5. **Emise** – vyjadřují koncentraci smogu či jiných škodlivých látek v ovzduší, měří se přímo u zdroje znečištění (komín)

Imise - vyjadřují koncentraci smogu či jiných škodlivých látek v ovzduší, měří se v okolí zdroje znečištění.

Teplotní inverze

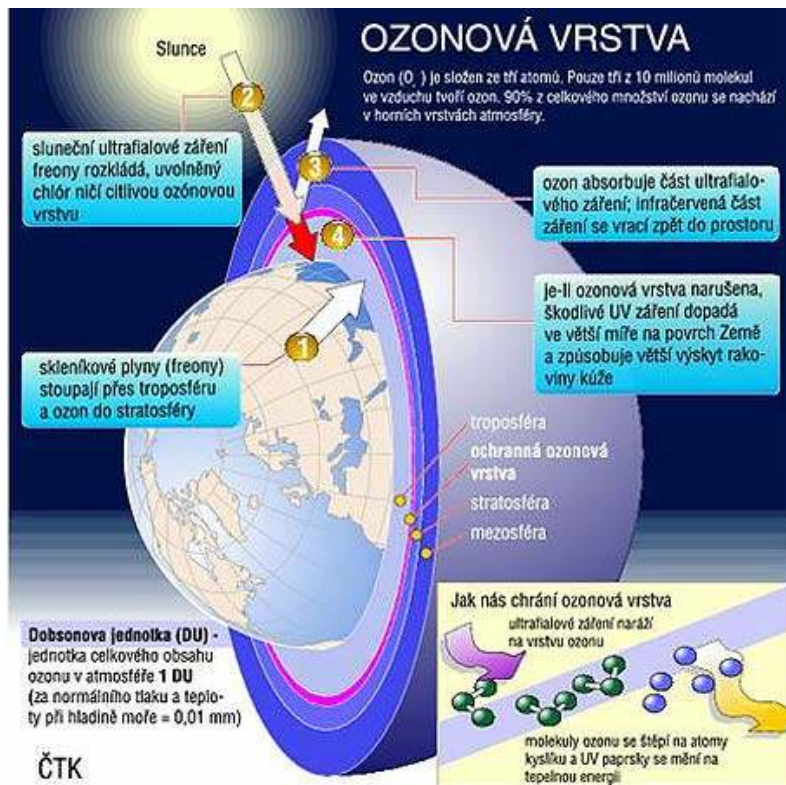
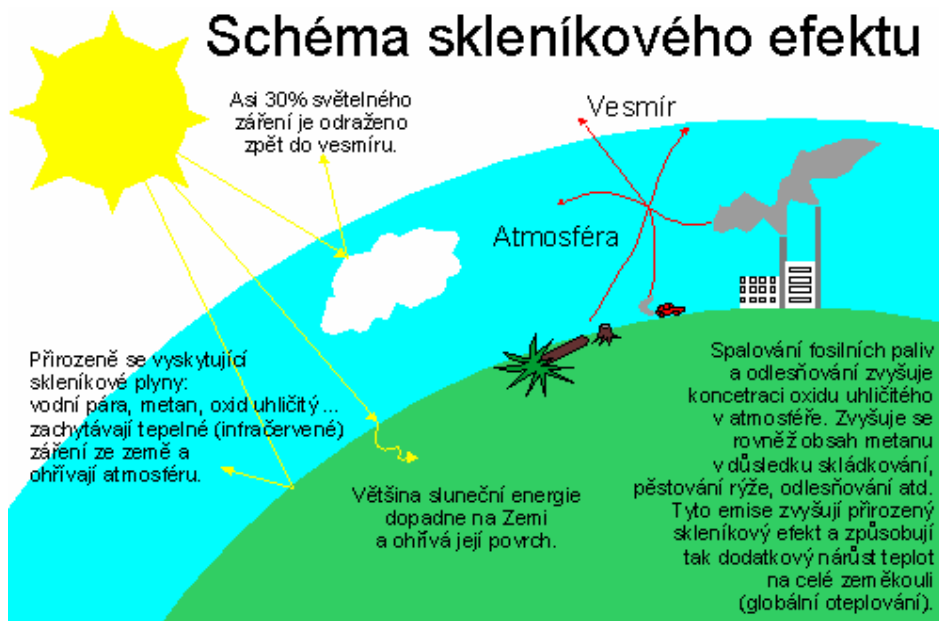
- v případě bezvětří a jasné noci se spodní vrstva vzduchu ochlazuje (např. od sněhové pokrývky) a teplota vzduchu směrem vzhůru stoupá, vzniká tak teplotní inverze. Ta brání promíchávání vzduchu a zplodiny z komínů a nečistoty z výfukových plynů zůstávají při zemi.

Zdroje znečištění

- teplárny, tepelné elektrárny
- automobilová doprava
- spalování fosilních paliv

Ochrana životního prostředí

- u automobilů – katalyzátory (zamezují vznik škodlivých plynů)
- tepelné elektrárny – musí provádět tzv. odsířování, aby nedocházelo k úniku nebezpečného oxidu siřičitého
- čistící zařízení v průmyslových závodech

Kyselé deště

